

ΜΑΝΤΙΝΑΔΕΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΓΡΗΓΟΡΑΚΗ

ΤΜΗΜΑ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΜΑΝΤΙΝΑΔΑ

- Η **μαντινάδα** είναι ποίημα που αποτελείται από δυο στίχους που συνήθως είναι δεκαπεντασύλλαβοι σε ομοιοκαταληξία ή και τέσσερα ημιστίχια που δεν ομοιοκαταληκτούν απαραίτητα. Αποτελεί μέσο αυθόρμητης λαϊκής έκφρασης σε αρκετά μέρη της Ελλάδας, κυρίως όμως ως κατηγορία του νησιώτικου ελληνικού τραγουδιού στην Κρήτη, που είναι ξακουστή για τις μαντινάδες της.

Στέ-λνω σου χαι-ρε-τι-σμα -τα μ' έ-ν' ά-σπρο πε-ρι-στέρι

(= 15 συλλαβές = ο 1ος στίχος)

Κιη - Πα-να- γί-α –κιο- Χρι-στός γρή-γο-ρα να σε φέ-ρει.

(= 15 συλλαβές = ο 2ος στίχος)

Αυτό το είδος της έμετρης λαϊκής έκφρασης στις Κυκλάδες και ιδιαίτερα στην Απείρανθο της Νάξου λέγεται "κοτσάκι". Αντίστοιχα ονόματα αυτού του είδους είναι επίσης τα λιανοτράγουδα, οι ρίμες, οι παρόλες τα "στιχάκια" ή τα "δίστιχα" άλλων περιοχών της Ελλάδας.

Ειδικότερα, η κρητική μαντινάδα διακρίνεται για την ιδιόζουσα έκφραση, το μεστό της φράσης και αντανακλά τα αισθήματα, τη σκέψη και τη ζωή του κρητικού λαού. Αντλεί τη θεματολογία της από ποικίλους τομείς και ανάλογα διακρίνονται σε σκωπτικές μαντινάδες, ερωτικές, ευκαιριακές και φιλοσοφικές. Είτε ως φιλοσοφία, είτε εκφράζοντας παράπονο, η μαντινάδα επί αιώνες συνοδεύει τους Κρητικούς σε όλες τους τις στιγμές και στις εκδηλώσεις, στο σημείο που όσοι δεν είναι από την Κρήτη την θεωρούν αποκλειστικά κρητική ποιητική δημιουργία.

Η παράδοση εξακολουθεί να επιβιώνει μέσα από τη δημιουργία μαντινάδων, που εκφράζουν νέα ήθη και έθιμα αλλά ακολουθούν ίδιες τεχνικές.

-
- Οι μαντινάδες είναι απρόσωπος λόγος, δηλαδή δεν φανερώνουν είτε το πρόσωπο στο οποίο απευθύνονται είτε το μήνυμα που περικλείουν (το περιεχόμενό τους) και γι αυτό άλλωστε και καλούνται έτσι, από το μαντεύω – μαντινάδα.
  - Οι μαντινάδες είναι και ο λόγος έκφρασης της μαντικής, του κλήδονα. Δηλαδή οι μαντινάδες είναι αφενός χρησμολογία και αφετέρου κάτι ως οι ψαλμοί στη Θρησκεία.

ΕΤΥΜΟΛΟΓΊΑ

- Η λέξη μαντινάδα ετυμολογικά παράγεται από τα θέματα των λέξεων: μαντεύω + άδω. Η λέξη μάντις - μαντεύω σημαίνει προ-μηνύω, προ-φητευω, προ-μαθαίνω κ.α., άρα χρησιμοποιώ., παραγωγή από τη ρίζα των λέξεων: μάω – μαίομα, μάνις ή μήνις (η), μηνύω, μήνυμα (το) κ.α. Η λέξη «(κ)άδω» > άδω σημαίνει τραγουδώ, ψάλλω κ.τ.λ. απ' όπου και τα λατινικά ca(n)do, candada ή cantata = ελληνικά καντάδα κ.α.

- Κατ' άλλους η λέξη μαντινάδα προέρχεται από το βενετσιάνικο *matinada* = ιταλικά *mattino*. Ωστόσο η βενετσιάνικη λέξη *mane* > *mattino* σημαίνει η αυγή, άρα έχει έννοια που δε συνάδει προς αυτή της ελληνικής λέξης «μαντινάδα». Αντίθετα η λέξη μαντινάδα είναι σχετική με τις λατινικές λέξεις *mano* ή *mando* > *mandatum* (= το μαντάτο), *manifesto* (= η εντολή) κ.α. Λέξεις που είναι της αυτής ρίζας με τα ελληνικά: μήνις ή μάνις (η), μηνύω, μήνυμα, μαντεύω .... Παράβαλε και ότι όταν λέμε π.χ. «τα άκουσες τα μαντάτα» είναι σα να λέμε «μάντεψε τι μήνυμα ή συναισθήματα κ.τ.λ. σου φέρνω».

Η ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΜΑΝΤΙΝΑΔΑΣ

- Η μαντινάδα είναι το απόσταγμα της ψυχής και το άρωμα της σκέψης. Ειδικότερα:

1. Η μαντινάδα, όπως και τα άλλα δίστιχα, φτιάχνεται με δυο δεκαπεντασύλλαβους και ομοιοκατάληκτους στίχους, άρα από 4 ημιστίχια. Επομένως η κάθε μαντινάδα έχει απαραίτητα 30 φωνήεντα, εκτός αν έχουμε συνίζηση (= συμπροφορά δυο φωνηέντων, π.χ. μία = δυο συλλαβές και μια = 1 συλλαβή) και ο δεύτερος στίχος τελειώνει σε ίδια συλλαβή με τον πρώτο, π.χ.:

Το σεί-σμα και το λύ-γι-σμα που κά-νεις του κο-ρμιού σου = 15 συλλαβές = ο 1ος στίχος

Σκλα-βώ-νου-νε τον άν-θρω-πο μα δέν το βά-νειο- νού σου = 15 συλλαβές = ο 2ος στίχος

Το σείσμα και το λύγισμα = **1 ημιστίχιο**

που κάνεις του κορμιού σου = **2 ημιστίχιο**

σκλαβώνουνε τον άνθρωπο = **3 ημιστίχιο**

μα δεν το βάνει ο νους σου = **4 ημιστίχιο**

2. Αν ομοιοκαταληκτούν όλα τα ημιστίχια, έχουμε πλούσια ομοιοκαταληξία και αν ομοιοκαταληκτούν από τη μια το 1ο με το 3ο ημιστίχιο και από την άλλη το 2ο με το 4ο έχουμε πλεκτή ομοιοκαταληξία.

Ένα πουλάκι κυνηγώ

Κι αν τύχει και το πιάσω

Θα πάψω πια να κυνηγώ

Και τον τσιφτέ θα σπάσω

(Με πλούσια ομοιοκαταληξία)

Να τη συ(μ)βάσω τάσσω τση

λαγούς με πετραχήλια

Να σμίξουνε τα χείλη τση

με τα δικά μου χίλια

(Ομοιοκαταληξία πλεκτή: 1-3, 2-4)

3. Το μέτρο (= οι τονισμένες και άτονες συλλαβές, καθώς και συλλαβές που λέγονται με επιμήκυνση ή επιβράδυνση, όταν άδουμε τις μαντινάδες) των στίχων της μαντινάδας είναι ανάλογο με το σκοπό ή το μέτρο του χορού που συνοδεύει (Περισσότερα βλέπε «Κρητικοί χοροί»)

4. Για να φτιάξουμε μια μαντινάδα καταρχήν λέμε ελεύθερα μια απλή πρόταση, π.χ. «Εσύ μου κάνεις τη ζωή χαρούμενη κι ωραία» και μετά τη συμπληρώνουμε είτε με μια άλλη απλή πρόταση, π.χ. «(και συνεπώς) εσένα θέλω, αγάπη μου, παντοτινή παρέα» είτε με προσδιορισμούς. Αν δεν βγαίνει με το πρώτο η ομοιοκαταληξία, εναλλάσσουμε συνώνυμες λέξεις, ώστε να σχηματιστεί. Το ίδιο κάνουμε και για να πέσουν οι τόνοι των λέξεων στις θέσεις που απαιτεί ο σκοπός

Η ΜΑΝΤΙΝΑΔΑ ΣΕ ΜΟΡΦΗ ΤΡΑΓΟΥΔΙΟΥ

- Η μαντινάδα τραγουδιέται με την συνοδεία λύρας (ή βιολιού ή ασκομανδούρας) και λαγούτου (ή μαντολίνου). Ο τραγουδιστής προσαρμόζει κάθε φορά τις μαντινάδες του στις ανάγκες των περιστάσεων και αντίστοιχα σκαρώνει ερωτικές, γάμου κ.α. ή μαντινάδες με σατιρικό, πολιτικό ή ιστορικό περιεχόμενο, ενώ οι "ριμμαδόροι" (ή άλλως μαντιναδολόγοι) συναγωνίζονται μεταξύ τους για το ποιος θα πει τις πιο καλές ή πιο εύστοχες μαντινάδες, ώστε να προκαλέσει μεγαλύτερο ενθουσιασμό στους παρευρισκόμενους.

Οι μαντινάδες τραγουδιώνται κυρίως σε γάμους, βαπτίσια, σε εύθυμες συγκεντρώσεις κατά τη διάρκεια γλεντιού ή χορών αλλά και ως καντάδες.

*Πουλιά κι' αϊδόνια κελαϊδούν εις τα παράθυρα σας
να είναι καλορίζικα τα στεφανώματα σας.*

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΜΑΝΤΙΝΑΔΩΝ

- Θάνατος
- Καρδιά
- Κατάρεις
- Κρήτη
- Λεβεντιά
- Μάτια
- Μαύρα Ρούχα
- Μοίρα
- Μοναξιά
- Ξενιτιά
- Ομορφιά
- Ονειρα
- Παράδοση
- Παρανομία
- Παράπονα
- Πάσχα
- Προσωπικές
- Πρωτοχρονιά
- Σεβντάς
- Στρατός
- Τεχνολογικές
- Της παρέας
- Υβριστικές-Ανήθικες
- Αγάπη
- Αστείες
- Αστέρια
- Βάσανα
- Γάμος & Βάπτιση
- Γιορτές & Γενέθλια
- Γνωμικές
- Δάκρυα
- Διάφορες
- Επίκαιρες
- Ερωτας
- Χωρισμός
- Ευχές
- Ζωή
- Ηλιος
- Φεγγάρι
- Φιλία
- Χριστούγεννα
- Χρόνια Πολλά

ΠΑΛΑΙΪΝΈΣ – ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΜΑΝΤΙΝΑΔΕΣ

ΠΑΛΑΙΪΝΉ

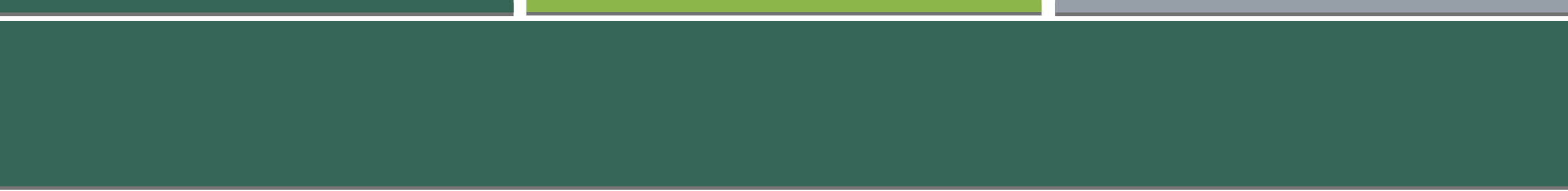
- Όχι στα πόδια του βουνού όσο ψηλό κι αν είναι καλλιὰ σε λόφο χαμηλό μα στην κορφή του μείνε.
- Μόνο νερό της λησμονιάς σαν πιώ θα σου ξεχάσω, μα κι αν το βρω, ως κι αν διψώ, δε θα το δοκιμάσω.
- Πόσο αργούνε οι στιγμές όταν κανείς προσμένει κι η κάθε μιά γλυκιά στιγμή πόσο γοργά διαβαίνει.

ΣΥΓΧΡΟΝΗ

- Όσο μπορείς προσπάθησε το στόχο σου μη χάσεις κι άμα το θέλει ο Θεός στην κορυφή θα φτάσεις.
- Ακόμα και τση λησμονιάς νερό έχω πιωμένο να σε ξεχάσω δε μπορώ ακόμα περιμένω.
- Βλέφαρα ανοιγοκλείνουνε στιγμές έρχονται φεύγουν μόνο τα συναισθήματα είναι αυτά που μένουν

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΕΣ ΜΑΝΤΙΝΑΔΕΣ

-
- Πλέον, με τη χρήση του διαδικτύου πολλές μαντινάδες έχουν αποκτήσει εικονογραφημένη μορφή, με την οποία ο κόσμος συνήθως σατιρίζει διάφορα κοινωνικά ή και πολιτικά ζητήματα. Ιδιαίτερα στα social media, παρατηρείται έντονα η έκφραση της σάτιρας, μέσα από τις μαντινάδες.

ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΕΠΙΚΑΙΡΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ

- Υπάρχουν αμέτρητες μαντινάδες που χρονολογούνται πολλά χρόνια πίσω και φυσικά ακόμα συνεχίζεται η δημιουργία νέων. Ο κόσμος συνηθίζει να σκαρφίζεται μια μαντινάδα, επηρεασμένος από τα γεγονότα που συμβαίνουν στην κοινωνία ανά καιρούς, θέλοντας με αυτόν τον τρόπο να ελαφρύνει κάπως το κλίμα, δίνοντας τη δική του σατιρική νότα.
- πχ: Στη Κρήτη ο κορωνοϊός
φαίνεται δε στεριώνει,
γιατί 'χουμε την τσικουδιά,
που τονε ξεκολώνει

Καλημέρα

ΑΚΟΜΑ ΤΟΥΤΗ Η ΑΝΟΙΞΗ
ΤΟΥΤΟ ΤΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ
ΩΣΠΟΥ ΝΑ ΒΓΕΙ ΤΟ ΦΑΡΜΑΚΟ
ΤΗ ΛΕΥΤΕΡΙΑ ΝΑ ΦΕΡΕΙ!

Απόλα

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΊΑ

- <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9C%CE%BI%CE%BD%CF%84%CE%B9%CE%BD%CE%AC%CE%B4%CE%BI>
- <https://www.cretans.gr/katigories-mantinadon/>